

Musikpsykiatri på afveje

Af Tom Buhmann

Jeg kan komme i tanke om mange grunde til at fremhæve Modspils fortræffeligheder. En af grundende til, at bladet er spændende læsning, er at det i sin belysning af musikkens art og karakter ofte går over grænsen til andre forskningsområder og kaster et anderledes lys over kendte problemstillinger. I et indlæg i Modspil nr. 29 lagde tidskriftet GAFFA's redaktør Henrik Adler nu navn til en helt usædvanlig vidtløftig kombination af discipliner i et forsøg på at redegøre psykiatrisk for symptomerne på en folkemusik-krise, han egenhændigt havde opdaget. De bærende elementer i denne monumentale gang tværfagligt vås var »selvhadet« som en af de »svøber, der går som en munkepinsel gennem miljøet, og dermed signaliserer, at scenen har et forskruet og uvirkeligt forhold til sin omverden«.

Adler er gået i byen for at opdage folk-rockens nutidige skikkelse i form af Lars Lilholts band. Desværre imødekommer bandet ikke Adlers forventninger om nutidighed, og da han konfronterer Lilholt med denne uoverensstemmelse forsøger bæstet sandelig at løbe fra, at han spiller folk-rock. Han er endda fræk nok til at karakterisere sin musik som rock uden folk. Da også Allan Olsen, som må være blevet forhørt ved samme lejlighed afsværger folke-musikken, står det lysende klart, at der er tale om et traumatisk forhold til mu-

sikken, som selvfølgelig forstærkes af et udtalt konfliktpræget forhold til journalister, som absolut ville hamre tilknytningsforholdet til en bestemt genre ned igennem halsen på musikere.

I de sidste mange år af sit liv brugte Duke Ellington en særlig teknik over for journalister, som insisterede på at høre hans mening om nutidens jazz. Han erklærede med påtaget alvor, at han i 1941 var ophørt med at bruge udtrykket jazz, fordi det ikke længere dækkede »the diversity of black people's music«. Den tilsyneladende arrogance, Ellington affærdigede sådanne spørgsmål med, er nok den eneste rimelige reaktion over for personer, som har overset den selvfølgelig rollefordeling, at musikere skaber musik og kritikere analyserer den. Begge opfylder en funktion, men det er strengt taget kun kritikeren, der som led i sin analytiske opgave har behov for at klassificere musikken i genrer.

Når dette i sammenhængen er væsentligt, skyldes det, at hele Henrik Adlers analyse falder punkteret sammen, når man ikke kan forudsætte, at musikere skal overholde en bestemt genre. Men det er endda mere problematisk, at han heller ikke opfylder den elementære forpligtelse for en kritiker, at analysen skal bygge på viden og erfaringer. For hvad er det for en »folk-rock« han så længselsfuldt drog ud i Århus by for at finde. Det var en betegnel-

se, som engelske pladeselskaber for 10-15 år siden gav nogle folkemusikgruppers elektriske eksperimenter for at stimulere pladesalget. Og da navnet mistede sin salgmæssige appel blev det nedlagt, men musikkerne eksperimenterer da heldigvis stadig, som f.eks. Lars Lilholt.

Adlers krav til folkemusikken er et forhold til den Electric boogie og Fame-dance, der tilflyder os i det højteknologiske og strømledede Danmark. Det turde vist være unødvendigt, at folkemusikken forsøger at konkurrere med produkter, som andre alligevel laver langt bedre. Det har forresten aldrig været folkemusikkens rolle. Selv et monument inden for den såkaldte folk-rock som Fairport Conventions »Liege & Lief« lagde sig ikke ligefrem i halen på strømningerne dengang, med mindre man da vil hævde, at en 8 minutters udgave af middelalderballaden Matty Groves var lige det, ungdommen i 1969 sukkede efter.

Henrik Adler oplyser med oprigtighed, at den oplevelse, hans indlæg bygger på, ligger et år tilbage. Så burde han have haft god tid til at læse på lektien, før han gavmildt delagtiggjorde Modspil's læserskare i sine musikpsykiatriske følgeslutninger: Folkrocken er i krise – Lars Lilholt nægter, at han spiller folkrock – selvfornægtelsen er årsag til krisen. Hvilket hermed er bevist! Når Allan Olsen tilmed i en bisætning udnævnes til en af de eneste tilbageværende solister på folk-scenen (som han endda fornægter at tilhøre, aha, aha!), så fremstår det temmelig klart, at det er længe siden, Henrik Adler har haft næsen uden for Århus. Det danske folke-musikmiljø har til tider haft det bedre end det har nu, men det eksisterer, som

det har gjort i mange Herrens år, og det vil fortsat eksistere. Jeg ville anse det for et af mit livs sikreste væddemål at holde på, at folkemusikmiljøet om bare fem år eksisterer usvækket, medens Electric Boogie og Fame-dance til den tid er mindre end en fodnote i rock-historien.

For nu at besvare Henrik Adlers spørgsmål direkte. Jeg synes stadig, at

livet er en polka værd, og mere end det. Jeg synes, at det er gevaldig flot, at Lilholt bandet og flere med det kan smide sig ned på scenen, Ovation-guitarer eller ej og opleve, at publikum reagerer på det. Forresten har jeg ingen klar erindring om, at sorte folkemusikere som Mississippi John Hurt eller Taj Mahal havde den vane, men måske er det ikke den form for 'sort' musik, du

tænker på. Det var forresten også en sort musiker, nemlig igen Duke Ellington, som sagde: »Jeg er sikker på, at kritikere opfylder et behov, og de forventes nok at gøre det, de gør, men undertiden bliver de grebet af, hvad de synes, man skulle have gjort i stedet for at koncentrere sig om, hvad man rent faktisk gør.«

Anmeldelse

To sangere og en folkemindesamler

Jens Henrik Koudal: *To sangere fra den jyske hede; Efter optegnelser af Evald Tang Kristensen 1874. Kbh. 1984, 132 s., 140 kr. (Medlemmer af Foreningen Danmarks Folkeminder: 70 kr.)* (Forhandles direkte fra Foreningen Danmarks Folkeminder, Birketinget 6, 2300 København S. Tlf.: 01-58 58 00).

I »Foreningen Danmarks Folkeminders Dokumentationsserie« er som bind 3 udkommet Jens Henrik Koudals »To sangere fra den jyske hede«.

Jens Henrik Koudal er nok dette blads læsere bekendt. Men det bør vel nævnes, at han er cand. mag. i musikvidenskab og historie, har forsket i folkemindeindsamling ved Københavns Universitet og nu er arkivar ved Dansk Folkemindesamling.

De to sangere fra den jyske hede er Jens Mikkelsen og Niels Albretsen, begge bosat i Kølvrå ved Karup, hos hvem folkemindesamleren Evald Tang Kristensen (ETK) i 1870'erne optegnede en række viser. En del af disse er allerede trykt i ETK's egne udgivelser i

Visesang på Skive Marked i 1860'erne. Tegning af Hans Smidth, 1867. (udsnit af originaltegning, gengivet i bogen s. 124)

årene 1876 – 1903, men oftest i bearbejdet form.

Tidligere tiders folkemindeindsamlere interesserede sig først og fremmest for det materiale, som de indsamlede. Langt op i dette århundrede har stort set al folkemindeforskning således haft til formål at analysere det indsamlede, finde dets oprindelse, rense det for uforståelige (= »forkerte«!) især musikalsk) og anstødelige passager, og udgive det som gammel dansk kultur – jo ældre, jo bedre. Man kunne med nogen ret kalde sådan forskning for folkemindeforfalskning.

Nyere tids folkemindeforskning beskæftiger sig med kilder på en helt anden måde. Det væsentlige er ikke længere materialets fortid, men dets samtid.

I sit forord skriver Jens Henrik Koudal (JHK): »Denne bog er et forsøg på at overskride det tilbageskuende synspunkt i brugen af sidste århundredes materiale – middelaldermyten, kunne man kalde det. I stedet bliver Tang Kristensens materiale brugt til at belyse sin egen tidsperiode. Sådan bør det nemlig